

Sygn. akt VI Pa 130/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Joanna Siupka-Mróż

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2024 r.

w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: A. K.

przeciwko: Skarbowi Państwa - (...)w B.

o odprawę

na skutek apelacji pozwanego Skarb Państwa - (...) w B.

od wyroku Sądu Rejonowego VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bydgoszczy

z dnia 19 września 2023

sygn. akt VII P 322/23

oddala apelację.

Sędzia Joanna Siupka-Mróż

Sygn. akt VI Pa

UZASADNIENIE

Powód A. K. pozwem przeciwko Skarbowi Państwa – (...) w B. wniósł o zasądzenie na swoją rzecz kwoty 47.529,00 zł wraz z odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 1 czerwca 2017 r. tytułem odprawy za zwolnienie ze służby w Służbie Celno-Skarbowej w związku z likwidacją lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, w której pełnił służbę. Nadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu wskazał, że w Służbie Cywilnej pełnił służbę od dnia 15 czerwca 2000 r. na podstawie aktu mianowania z dnia 12 czerwca 2000 r. Dalej wskazał, że od dnia 1 marca 2017 r. stał się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: ustawa o KAS) oraz ustawy z dnia 16 listopada 2016r. przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: ustawy PwKAS), a następnie w dniu 17 maja 2017 r. otrzymał propozycję pracy, którą przyjął w dniu 18 maja 2017 r. Zdaniem powoda, w efekcie powyższego jego stosunek służbowy ustał, a nawiązany został stosunek pracy na czas nieokreślony od dnia 1 czerwca 2017 r. i od tego czasu stała się pracownikiem korpusu służby cywilnej. W ocenie powoda jego stosunek służbowy wygasł w związku z przyjęciem propozycji pracy, a nie uległ przekształceniu w stosunek pracy. Na powyższe, zdaniem powoda, wskazuje m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020r. (III PZP 7/19), w myśl której osobom „ucywilnionym” powinny zostać wydane świadectwa służby, a obowiązek ten obciąża Izby

Administracji Skarbowej. Powód podniósł także, że funkcjonariusze nie wyrazili zgody na zwolnienie ze służby i nie mieli na nie żadnego wpływu, jako że zachowali oni jedynie wpływ na nawiązanie stosunku pracy. Dlatego też stosunek służby nie uległ zakończeniu z woli obu stron. Nadto o wygaśnięciu stosunku pracy świadczy również treść pojęcia „przekształcenie” stosunku służbowego w stosunek pracy. W tym miejscu powód wskazał na pogląd wyrażony przez WSA w Gdańsku (III SAB/Gd. 189/17), zgodnie z którym na treść pojęcia przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy składają się dwa odrębne, choć związane ze sobą czasowo i przyczynowo zdarzenia prawne: po pierwsze – wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, dotyczącego sfery prawa administracyjnego, a po drugie – nawiązanie stosunku pracy, dotyczącego sfery prawa cywilnego - prawa pracy. W konsekwencji, jak wskazał powód, powyższe ustalenie niesie ze sobą istotną prawną konsekwencję – zgodnie z art. 170 ust 3 ustawy PwKAS wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby. W ocenie powoda, skoro został on zwolniony ze służby po przyjęciu propozycji pracy, to należy mu się stosowna odprawa. Wręczenie mu propozycji pracy było bowiem faktycznym zwolnieniem powoda ze służby. Powód nadmienił również, że zgodnie z art. 20 ust 3 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz niektórych innych ustaw, w ustawie o KAS wprowadzono zmianę poprzez dodanie w art. 174 ustępu 10 w brzmieniu: Przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy traktuje się jak zwolnienie ze służby w rozumieniu ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Funkcjonariusz, którego stosunek służbowy uległ przekształceniu w stosunek pracy, otrzymuje niezwłocznie świadectwo służby. Nadto z ostrożności procesowej wskazał, że art. 250 ustawy o KAS ma praktycznie takie samo brzmienie jak art. 163 ustawy o Służbie Celnej. Tym samym, zdaniem powoda, sama ustawa o KAS daje podstawę do wypłaty mu odprawy, albowiem został zwolniony wskutek reorganizacji jego jednostki organizacyjnej. Ponadto powód nadmienił, że sądy powszechne konsekwentnie udzielają ochrony prawnej funkcjonariuszom Służby Celno-Skarbowej zwolnionym ze służby przez złożenie propozycji pracy, przywracając ich do służby. Powód wyraził również pogląd, że gdyby rzeczywiście w art. 165 ust 7 PwKAS została uregulowana jedynie oferta pracy, to w razie jej nieprzyjęcia funkcjonariusz zachowałby swój dotychczasowy status w formacji mundurowej. Tymczasem takiej możliwości nie było, bowiem w przypadku nieprzyjęcia propozycji pracy, stosunek służbowy ulegał zakończeniu z dniem 31 sierpnia 2017 r. Co więcej, powód zaznaczył również, że sądy przyjmują, że doszło do zwolnienia ze służby w sprawach o sprostowanie świadectw służby. Jednocześnie powód podkreślił, że powinien otrzymać odprawę:

- 1) na podstawie art. 163 ust 4 u.s.c. – ponieważ w dniu 1 marca 2017 r. stał się z mocy prawa funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej bądź
- 2) w przypadku przyjęcia przez Sąd, że jest dopuszczalne przeniesienie funkcjonariusza z mocy prawa między formacjami mundurowymi, odprawa powinna być zasądzona na podstawie art. 163 ust 4 u.s.c. w zw. z art. 159 pkt 3 PwKAS – albowiem w dniu 1 czerwca 2017 r. w związku z nieotrzymaniem propozycji dalszej służby, powód został zwolniony ze służby bądź
- 3) na podstawie art. 171 ust 2 PwKAS w zw. z art. 250 ust 1 i ust 4 KAS – w sytuacji, gdy funkcjonariusz Służby Celnej, który z mocy prawa dnia 1 marca 2017 r. stał się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej, a następnie po 3 miesiącach, dnia 1 czerwca 2017 r. został zwolniony ze służby.

Jednocześnie powód wskazał, że sądy zasądzały na rzecz zwolnionych ze służby funkcjonariuszy stosowne odprawy z tego tytułu. Nadto powód podkreślił, że wysokość odprawy obliczył zgodnie z ustawowymi przepisami.

W odpowiedzi na pozew pozwany, działając przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. Jednocześnie pozwany nie zakwestionował wysokości wyliczonej przez powoda odprawy. W uzasadnieniu pozwany przyznał, że powód był funkcjonariuszem Służby Celnej, a następnie służby Celno-Skarbowej, oraz że powodowi złożono w ramach reformy Krajowej Administracji Skarbowej na podstawie ustawy PwKAS propozycję pracy, którą powód przyjął. Pozwany zakwestionował jednak, że przyjęcie pracy przez funkcjonariusza („ucywilnienie”) powinno być traktowane identycznie jak zwolnienie ze służby we wszystkich jego aspektach i skutkach. Zdaniem pozwanego, jest to jedynie błędna interpretacja przepisów prawa przez stronę powodową. Pozwany wskazał, że powód wywodzi swoje roszczenie

z art. 163 ust 4 ustawy o Służbie Cywilnej w zw. z art. 170 ust 1 i 3 PwKAS, jednakże w ocenie pozwanego nie zostały spełnione przesłanki do przyznania powodowi odprawy pieniężnej. W ocenie pozwanego nie doszło do zakończenia stosunku służbowego. Mylne jest bowiem utożsamianie przekształcenia stosunku prawnego (służbowego) z jego zakończeniem, na co wskazywał Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale z dnia 1 lipca 2019 r. wskazując, iż przekształcenie w znaczeniu prawnym oznacza, że dotychczasowy stosunek prawny ulega transpozycji w nowy. Stary stosunek prawny nie zostaje zakończony, lecz zmieniony. Pozwany wskazał, że zgodnie z art. 165 ust 7 w zw. z art. 170 ust. 2 ustawy PwKAS pisemna propozycja określająca nowe warunki zatrudnienia nie stanowi decyzji administracyjnej. Jest ona natomiast ofertą zawarcia stosunku pracy na podstawie umowy o pracę. Jednakże, aby skutek ten nastąpił, konieczne jest przyjęcie przez funkcjonariusza złożonej mu oferty. Umowa taka zostaje zawarta tylko w sytuacji, gdy funkcjonariusz przyjmie propozycję. Tym samym, zdaniem pozwanego, przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy dochodzi do skutku za zgodną wolą stron. Pozwany podkreślił, że NSA wskazał, że nie dochodzi do wygaśnięcia dotychczasowego stosunku służbowego w oparciu o art. 170 ust. 1 ustawy PwKAS, bo nie ma podstawy, aby przyjąć, że ma tu zastosowanie art. 170 ust. 3 tej ustawy nakazujący traktowanie wygaśnięcia stosunku służbowego jak zwolnienia ze służby. W odniesieniu do przytoczonej przez powoda uchwały SN z dnia 19 lutego 2020 r. (II PZP 7/19) pozwany wskazał, że jej tezy odnoszą się do wydania świadectwa pracy, a więc dokumentu mającego znaczenie dla celów emerytalno-rentowych i w żaden sposób nie potwierdzają uprawnień do nabycia odprawy w przypadku przyjęcia propozycji pracy przez funkcjonariusza. W zakresie drugiej alternatywnej podstawy przyznania odprawy, pozwany wskazał, że przepisy art. 250 ustawy o KAS nie mają zastosowania w niniejszej sprawie, bowiem żadna jednostka KAS nie została zlikwidowana ani zorganizowana. Od grudnia 2016 r. do dnia dzisiejszego nieprzerwanie jako jednostka KAS istnieje i funkcjonuje (...) w B.. Niezależnie od powyższego pozwany wskazał, iż zasądzenie należności byłoby całkowicie sprzeczne z celem omawianej regulacji. Podkreślił, że przedmiotowa odprawa miała rekompensować utratę zatrudnienia – w tym przypadku – możliwość dalszego pełnienia służby. W niniejszej sprawie, zdaniem pozwanego, takiej potrzeby nie było, albowiem powód kontynuował świadczenie pracy, choć w oparciu o inne podstawy prawne. Pozwany podkreślił, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego odprawy mają charakter socjalny, bowiem ich celem jest złagodzenie ekonomicznych i społecznych skutków utraty zatrudnienia. Tymczasem powód przez ani jeden dzień nie został pozbawiony źródła zarobkowania. Nadto pozwany podniósł, że zapadł szereg wyroków, w których roszczenia byłych funkcjonariuszy celnych są oddalane. Jednocześnie pozwany wskazał, że wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r. w żaden sposób nie przesądził zasady, iż ucywilnionemu funkcjonariuszowi należna jest odprawa, wskazując jedynie, że są dwa możliwe poglądy prawne w sprawie, jednak nie przychylił się do żadnego. Nadto pozwany, z ostrożności procesowej, podniósł zarzut przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 19 września 2023 roku Sąd Rejonowy w Bydgoszczy uwzględnił powództwo w całości i orzekł o kosztach procesu. Orzeczenie zapadło w następująco ustalonym stanie faktycznym.

Powód A. K. rozpoczął służbę w (...)r. W dniu 15 czerwca 2000 r. otrzymał akt mianowania. W 2001 r. powód kontynuował służbę celną w (...) w T., a następnie w(...)w T., gdzie do 2002r. był Naczelnikiem D.. Następnie do 30.06 2002 r. pełnił obowiązki p.p. Kierownika (...). Od 01.07.2002 r. do 31.01 2003 r. zajmował stanowisko (...), Od 01.02.2003 r. do 30.04.2004 r. pełnił obowiązki Kierownika (...)a od dnia 01.05.2004. do 31.05.2017 roku Naczelnika (...). W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej oraz ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej powód od 1 marca 2017 r. stał się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej. Od tego dnia powód pełnił służbę w (...) w B., realizując zadania w tej (...) a miejscem wykonywania obowiązków służbowych wyznaczono w T. u. B.(...).

Pismem z dnia 5 maja 2017 r. Dyrektor (...) w B. złożył powodowi propozycję określającą warunki zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w (...) w B., wskazując, że umowa zostanie zawarta na czas nieokreślony, na stanowisku kierownika referatu, z miejscem wykonywania pracy w (...) (...) (...) i(...) (...) w (...) w B., z wynagrodzeniem zasadniczym według mnożnika 3,512 kwoty bazowej dla członków korpusu służby cywilnej oraz dodatkiem za wieloletnią pracę w służbie cywilnej, w pełnym wymiarze czasu pracy. Zaproponowane warunki miały obowiązywać od 1 czerwca 2017 r. W dniu 18 maja 2017 r. powód przyjął wyżej wymienione warunki zatrudnienia.

Pismem z dnia 26 marca 2020 r. powód wezwał pozwanego do wydania świadectwa służby i zapłaty odprawy, jednak pozwany uznał stanowisko powoda za nieprawidłowe.

Wnioskiem z dnia 25 maja 2020 r. powód wystąpił o zawezwanie do próby ugodowej z udziałem pozwanej I. (...) w B..

Uposażenie powoda za miesiąc maj 2017 r. (ostatni miesiąc służby powoda) obliczone jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy wynosiło 7.921,50 zł brutto. Hipotetyczna odprawa, którą powód mógł otrzymać wynosiłaby 47.529,00 zł brutto.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za uzasadnione. Powód został zwolniony ze służby w związku z reorganizacją Służby Celnej, z przyczyn nietyczących powoda. Powód skutecznie przerwał bieg przedawnienia pismem z dnia 26 marca 2020 r. oraz wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej z dnia 25 maja 2020 r. Tym samym Sąd Rejonowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19 lutego 2020 r. o sygnaturze III PZP 7/19, zgodnie z którym w przypadku powoda doszło do zwolnienia ze służby. Sąd Rejonowy podzielił również kierunek wykładni wskazany w najnowszym orzeczeniu Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 27 kwietnia 2022 r. o sygnaturze I PSKP 64/21, zgodnie z którym powodowi przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 PwKAS.

Zgodnie z art. 165 ust. 3 ustawy PwKAS pracownicy zatrudnieni w izbach celnych oraz urzędach kontroli skarbowej oraz funkcjonariusze celni pełniący służbę w izbach celnych albo w komórkach urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych stają się z dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, z zastrzeżeniem art. 170, odpowiednio pracownikami zatrudnionymi w jednostkach organizacyjnych Krajowej Administracji Skarbowej, zwanych dalej "jednostkami KAS", albo funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej, zwanymi dalej "funkcjonariuszami", pełniącymi służbę w jednostkach KAS i zachowują ciągłość pracy i służby. W sprawach wynikających ze stosunku pracy i stosunku służbowego stosuje się przepisy dotychczasowe.

W myśl art. 163 ust. 1, 2, 4 ustawy o Służbie Celnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia. Odprawa ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia (ust. 1). Do okresu służby, o którym mowa w ust. 1, wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze (ust. 2). Funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, przysługuje odprawa na zasadach i w wysokości określonych w ust. 1-3 (ust. 4).

W świetle art. 165 ust. 1 i 3 pkt 1 ustawy o Służbie Celnej którym roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Kierownik urzędu może nie uwzględnić terminu przedawnienia, jeżeli opóźnienie w dochodzeniu roszczenia jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami. Bieg przedawnienia roszczenia z tytułu uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych przerywa każda czynność przed kierownikiem urzędu, podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia.

Sąd Rejonowy stwierdził, że w niniejszej sprawie nie doszło do przedawnienia. Z art. 165 uchylonej ustawy o Służbie Celnej (jak również z art. 252 obecnie obowiązującej ustawy o KAS) wynika, że roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne a bieg przedawnienia roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych przerywa każda czynność przed kierownikiem jednostki organizacyjnej, podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia.

Roszczenie powoda o wypłacenie mu odprawy z tytułu zwolnienia ze służby stało się wymagalne w dniu 1 czerwca 2017 r., tj. w dniu, kiedy powód stał się cywilnym pracownikiem I. (...) w B. w związku z przyjęciem propozycji zatrudnienia.

Tym samym 3 letni bieg terminu przedawnienia ustać powinien w dniu 1 czerwca 2020 r. Jednakże pismem z dnia 26 marca 2020 r. powód wystąpił do pozwanego o wydanie świadectwa służby jak również o wypłatę należnej mu odprawy, a tym samym w ocenie Sądu były to czynności podjęte bezpośrednio w celu zaspokojenia roszczenia. Jako przerywające bieg przedawnienia Sąd uznał również złożenie przez powoda wniosku o zawezwanie do próby ugodowej z dnia 25 maja 2020 r. w sprawie o sygn. akt (...)

Przechodząc do merytorycznego rozpoznania niniejszej sprawy Sąd podkreślił, iż spór między stronami dotyczył jedynie zagadnienia prawnego, czy powodowi, jako byłemu funkcjonariuszowi celnemu, który przyjął propozycję zatrudnienia w służbie cywilnej, przysługuje odprawa z tytułu zwolnienia ze służby. Podstawą roszczenia powoda było twierdzenie, że jego stosunek służbowy wygasł, a tym samym powinny mieć zastosowanie przepisy regulujące uprawnienia osób, których stosunki służbowe wygasły. Z kolei pozwany konsekwentnie stał na stanowisku, że stosunek służbowy powoda nie uległ wygaśnięciu, lecz przekształceniu w stosunek pracy.

Stosunek służbowy powoda ustał w dniu 31 maja 2017 r. w wyniku reorganizacji Służby Celnej i utworzenia w jej miejsce Krajowej Administracji Skarbowej. Niemożliwe jest automatyczne przekształcenie stosunku służby w stosunek pracy bez zwolnienia ze służby. Są to bowiem – stosunek służby oraz stosunek pracy – dwa odrębne reżimy prawne świadczenia pracy. Pierwszy z nich wiąże się ze znacznie większą dyspozycyjnością, działaniem na rozkaz. Zwykle ze stosunkiem służby powiązane jest również większe narażenie życia lub zdrowia. Do stosunku służby co do zasady nie ma zastosowania Kodeks pracy. Stosunek służbowy wiąże się z większymi niedogodnościami, które musi znosić funkcjonariusz, w porównaniu do stosunku pracy. Te niedogodności wiążące się ze stosunkiem służby powinny być rekompensowane poprzez szereg przywilejów o charakterze socjalnym, emerytalnym, wśród których znajduje się prawo do odprawy z tytułu zwolnienia ze służby.

Sąd Rejonowy podzielił w tym zakresie tezy Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19 lutego 2020 r. o sygnaturze III PZP 7/19, zgodnie z którym należy odróżnić stosunek pracy, który jest stosunkiem prawa prywatnego (cywilnego) i administracyjnoprawny stosunek służby funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej. Kierowana do funkcjonariusza propozycja zatrudnienia pracowniczego jest działaniem w sferze prawa cywilnego (pracy). Można przyjąć, że zawierając umowę o pracę strony stosunku służbowego jednocześnie przyjmują, iż ulega zakończeniu dotychczasowy administracyjnoprawny stosunek służbowy funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej. Nie jest to jednak "przekształcenie", w którym nowy stosunek pracy zastępuje poprzedni, czyli przykładowo jak w odnowieniu z art. 506 k.c., lecz sytuacja, w której poprzedni stosunek służby ulega zakończeniu i strony zawierają nowy (odrębny) stosunek prawny (stosunek pracy). Ta zmiana ma u podstaw ukształtowaną ustawą alternatywę, w której istnieje wybór między przyjęciem propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a wygaśnięciem stosunku służbowego (pkt 1). Wybór zatrudnienia pracowniczego nie oznacza zatem, że stosunek służbowy nie kończy się. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako pracownik, uzasadnia stwierdzenie, że dochodzi w istocie do zwolnienia z dotychczasowej służby. W konsekwencji były funkcjonariusz celny ma prawo do świadectwa służby na podstawie art. 188 ust. 1 ustawy o KAS w związku z art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy p.w. KAS. (...) Skoro wygasa stosunek służbowy funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz tego, który odmówił propozycji zatrudnienia i wygaśnięcie traktuje się wówczas jako zwolnienie ze służby, to w aspekcie prawa do świadectwa służby również funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadectwa służby. (...) Stosunek służby w sytuacji z art. 171 ust. 1 pkt 2 uległ zakończeniu i jest to okres zamknięty. Zatrudnienie pracownicze jest nowym okresem, do którego zalicza się okres poprzedniej służby. Tak ukształtowana ciągłość służby i pracy nie oznacza, że nie ustał stosunek służbowy. Decyduje bowiem zasadnicza odrębność stosunku służbowego i stosunku pracy. Z tego względu, że powodowi nie przedstawiono żadnych przyczyn, dla których to ona została wytypowana do ucywilnienia, ani wobec powoda nie prowadzono żadnego postępowania dyscyplinarnego, oraz biorąc pod uwagę poważną transformację Służby Celnej i Służby Skarbowej oraz utworzenie Krajowej Administracji Skarbowej, to jedynym trafnym określeniem powodu ustania stosunku służby jest reorganizacja. W takim razie powód nabył prawo do odprawy z tytułu zwolnienia ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej.

Powód wstępując do Służby Celnej mógł zasadnie liczyć na zatrudnienie aż do przejścia na emeryturę mundurową, biorąc pod uwagę brak wydalenia ze służby w wyniku postępowania dyscyplinarnego. Ta daleko idąca stabilność zawodowa została powodowi zabrana z przyczyn organizacyjnych, niezależnych od powoda. To pogorszenie jego sytuacji prawnej w ramach zatrudnienia powinno zostać zrekompensowane co najmniej wypłatą dochodzonej niniejszym pozwem odprawy. Sąd Rejonowy podzielił również jeden z dwóch kierunków wykładni przedstawiony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r. o sygnaturze I PSKP 64/21. W tym orzeczeniu SN stwierdził, że możliwe jest przyjęcie dwóch kierunków wykładni. Pierwszy kierunek, według którego mamy do czynienia z zaniechaniem ustawodawczym i brakiem podstawy prawnej nabycia prawa do odprawy przez funkcjonariusza Służby Celnej, którego stosunek służbowy wygasł, ale przyjął on propozycję zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Wykładnię tę uzasadnia argumentacja, że prawo do tej odprawy nie ma powszechnego charakteru a sytuacja prawna takiego funkcjonariusza jest "lepsz" niż w przypadku nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia, gdyż jako pracownik ma on zapewnione kontynuowanie zatrudnienia (choć na zmienionych warunkach). Drugi kierunek wykładni polega na przyjęciu wystąpienia pominięcia prawodawczego, z którym mamy do czynienia wtedy, gdy zakres regulacji jest zbyt wąski lub gdy w określonym akcie normatywnym występuje pominięcie istotnych kwestii mających znaczenie z perspektywy koniecznego poszanowania zasad i wartości konstytucyjnych (por. przykładowo R. Stefanicki: Zaniechanie a pominięcie ustawodawcze. Spór o granice kognicji Trybunału Konstytucyjnego, Przegląd Sądowy 2017 nr 1, s. 47). Takie pominięcie prawodawcze (które nie było przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego) może być "naprawione" przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu (zob. A. Górski: Sposoby usuwania wadliwości procesu tworzenia prawa przez sądy administracyjne, Przegląd Sądowy 2021 nr 2, s. 89).

Z treści Przepisów wprowadzających KAS wynika, że wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz funkcjonariusza, który odmówił propozycji zatrudnienia traktuje się jako zwolnienie ze służby w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej. W aspekcie prawa do otrzymania świadectwa służby funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadectwa służby (tak uchwała III PZP 7/19). Istnieje zatem możliwość uznania takiego samego zapatrywania w odniesieniu do prawa do odprawy pieniężnej i wypełnienia luki w drodze analogii przez przyjęcie, że funkcjonariuszowi Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 Przepisów wprowadzających KAS, przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 Przepisów wprowadzających KAS. Podstawa do przyjęcia poglądu o przysługiwaniu odprawy w takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniających zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Sąd Najwyższy dostrzega, że funkcjonariusz, który przyjął propozycję nawiązania umowy o pracę, utrzymuje (kontynuuje) zatrudnienie, a więc jest w "lepszej" sytuacji (w każdym razie odmiennie) niż funkcjonariusz (pracownik), którego stosunek służbowy (stosunek pracy) wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia. Należy jednak mieć na względzie, że wygaśnięcie stosunku służbowego w ramach tzw. "ucywilnienia" powoduje dla funkcjonariusza pozostającego w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę cały szereg niekorzystnych konsekwencji uzasadniających odprawę za "utrata munduru" (wymienionych szczegółowo w skardze kasacyjnej, na przykład niemożność nabycia prawa do emerytury na zasadach przysługujących funkcjonariuszom; por. też. pozbawienie stopni oficerskich nadawanych dożywotnio, powołane przez S. Płażka: "Przekształcenie" stosunku służbowego celnika w stosunek pracy, Roczniki Administracji i Prawa 2021 Zeszyt specjalny I, Księga jubileuszowa prof. B.M. Cwiertniaka, s. 387-398; por. też: S. Płażek: Wygaśnięcie stosunków pracy z mocy prawa w administracji publicznej, PiZS 2019 nr 2, s. 22; B. Bury: Sądowa weryfikacja wygaszania stosunków pracy w sferze administracji publicznej, Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2020 nr 3, s. 195; E. Ura: Zatrudnienie funkcjonariuszy w administracji celno-skarbowej po reformie, Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2021 nr 4, s. 243).

Jednocześnie Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie dostrzegł analogię do spraw żołnierzy zawodowych, którzy po zakończeniu służby wojskowej rozpoczęli zatrudnienie w pionach cywilnych. W licznych sprawach, rozpoznawanych

również przed tutejszym Sądem, osoby te dochodziły przyznania im odprawy emerytalnej, której wypłata była im odmawiana, z uwagi na przyznanie im wcześniej odprawy w związku z ustaniem stosunku służby. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 grudnia 2015 r. o sygnaturze I PK 1/15 wskazał, że świadczenie wypłacone żołnierzowi w chwili przejścia przez niego na emeryturę wojskową miało charakter gratyfikacji za odbytą służbę, a nie rekompensaty za utratę zatrudnienia wykonywanego w ramach stosunku służby w związku z nabyciem uprawnień do zaopatrzenia emerytalnego. Odprawa, której dochodzi powód w niniejszej sprawie, w ocenie tutejszego Sądu, również ma charakter gratyfikacji za wieloletnią służbę. Zatem nie ma znaczenia, że powód po zwolnieniu ze służby kontynuował pracę na rzecz(...) jako pracownik. Tak samo jak powód czynili żołnierze zawodowi. W ich przypadku, biorąc pod uwagę aktualne orzecznictwo, nie ulega już wątpliwości, że należały im się obie odprawy – w związku ze zwolnieniem ze służby oraz w związku z przejściem na emeryturę z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Innymi słowy, rozpoczęcie pracy na podstawie stosunku pracy nie podważało prawa do odprawy z tytułu służby. Ani odwrotnie, wcześniejsze otrzymanie odprawy z tytułu pełnionej służby nie pozbawiało prawa do odprawy z tytułu bycia pracownikiem.

Wysokość odprawy nie była kwestionowana przez stronę pozwaną. Jej wysokość wynikała wprost z art. 163 ust. 1, 2 i 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 PwKAS. Zatem odprawa przysługiwała w wysokości trzymiesięcznego uposażenia zwiększonego o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia. Do okresu służby wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

Biorąc pod uwagę pełne (...) lat i (...) zatrudnienia powoda, odprawa przysługiwała w wysokości sześciomiesięcznego uposażenia powoda liczonego jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, czyli w kwocie 47 529,00 zł brutto. Odsetki ustawowe Sąd zasądził od następnego dnia po ustaniu stosunku służby. Jako że stosunek służby trwał do 31 maja 2017 r., to odprawa była wymagalna od 1 czerwca 2017 r. Z tych względów Sąd orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach sądowych orzeczono w punkcie 2 wyroku. Chociaż pozwany przegrał sprawę w całości, to nie należało od niego zasądzać kosztów sądowych. Pozwany Skarb Państwa nie ma bowiem obowiązku uiszczania kosztów sądowych, które są przecież należne Skarbowi Państwa. Wynika to z art. 94 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w myśl którego Skarb Państwa nie ma obowiązku uiszczania opłat.

Apelację od tak wydanego wyroku złożyła strona pozwana. Działając w imieniu pozwanego, na podstawie udzielonego pełnomocnictwa na podstawie art. 367 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1805 ze zm. dalej jako „k.p.c.”) pełnomocnik zaskarżył wyżej wskazany wyrok Sądu Rejonowego w Bydgoszczy w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie następujących przepisów prawa procesowego, mające wpływ na treść orzeczenia:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne ustalenie, iż nastąpiła likwidacja lub reorganizacja jednostki Służby Celnej, z którą powoda łączył stosunek służbowy, w czasie, gdy obowiązywały normy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (t.j. Dz.U. 2016r. poz. 1799, dalej jako „ustawa o Służbie Celnej”), podczas gdy w żaden sposób nie wynika to ze zgromadzonego materiału dowodowego,

Ponadto zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego:

2. art. 170 ust. 1, ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. 2016r. poz. 1948 ze zm., dalej jako „pwKAS”), w związku z art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej oraz w zw. z art. 171 pwKAS poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w przypadku, gdy:

- stosunek służby powoda nie uległ definitywnemu zakończeniu lecz został przekształcony na mocy normy szczególnej tj. art. 171 pwKAS w stosunek pracy,

- norma szczególna pozwalała na wypłatę odprawy z uchylonej ustawy o Służbie Celnej tylko w przypadku tych funkcjonariuszy celnych, których stosunek służbowy wygasł z powodu nieprzedstawienia lub nieprzyjęcia propozycji pracy bądź służby w KAS, zaś powód w takiej sytuacji się nie znajdował,
- powód nie utracił źródła zarobkowania, a odprawa przewidziana w przepisie ma służyć łagodzeniu skutków utraty zatrudnienia.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania w I instancji, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie,
2. zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do przytaczanej przez Sąd I instancji uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 roku sygn. akt III PZP 7/19. Należy wskazać, iż jej tezy odnoszą się do wydania świadectwa służby, a więc dokumentu mającego znaczenie dla celów emerytalno-rentowych i w żaden sposób nie potwierdzają uprawnień do nabycia odprawy w przypadku przyjęcia propozycji pracy przez funkcjonariusza. Należy podkreślić, że instytucja przekształcenia stosunku służbowego w stosunek pracy (i vice versa) jest aktualnie na stałe wpisana w organizację organów skarbowych jako narzędzie przenoszenia osób zatrudnionych w KAS pomiędzy korpusem Służby Cywilnej (na podstawie umowy o pracę), a służbą Celno-Scarbową (na podstawie administracyjnoprawnego stosunku służbowego) - por. art. 174 ust. 10 ustawy o KAS.

Umyka uwadze zarówno powoda, jak i Sądu I instancji, że forma zatrudnienia w której urzędnicy celni wykonywali swoje czynności ulegała ewolucji. „Funkcjonariusze celni” to była nazwa stosowana do urzędników państwowych zatrudnionych na zwykłej umowie o pracę. Dopiero w późniejszym okresie na podstawie przedkładanych propozycji pełnienia służby ich stosunek pracy przekształcał się w administracyjnoprawny stosunek służbowy (por. art. 91 i art. 92 ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej (Dz.U.1999r. Nr 72 Poz.802). Wówczas również tylko te osoby, które nie otrzymały propozycji służby otrzymywały odprawę likwidacyjną przewidzianą ustawą z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw. Aby roszczenie o odprawę mogło zostać przez Sąd uznane to w pierwszej kolejności należy poszukać normy prawnej która może statuować taki obowiązek. Sąd Rejonowy odwołuje się do ustawy o Służbie Celnej i zawartej w niej regulacji art. 163. Umyka jednak uwadze Sądowi I instancji, iż zarówno na dzień przedłożenia propozycji pracy, jak i przekształcenia stosunku służbowego w stosunek pracy ustawa ta była wyeliminowana z obrotu prawnego. Uchylenie ustawy o Służbie Celnej nastąpiło na podstawie art. 159 pkt. 3) pwKAS, z dniem 1 marca 2017r, o czym stanowił art. 270 pwKAS. Niezależnie od powyższego należy wskazać, iż zasądzenie należności jest całkowicie sprzeczne z celem omawianej regulacji. Przedmiotowa odprawa miała rekompensować utratę zatrudnienia - w tym wypadku - możliwość dalszego pełnienia służby. W niniejszej sprawie takiej potrzeby nie było, albowiem powód kontynuował świadczenie pracy, choć w oparciu o inne podstawy prawne. Tymczasem ani przez jeden dzień powód nie został pozbawiona źródła zarobkowania, zatem powstałaby rażąca nierówność funkcjonariuszy, którym nie przedstawiono ani propozycji pracy, ani propozycji służby, w stosunku do tych którzy (jak powód) dalej mieli zapewnione stabilne utrzymanie w ramach stosunku pracy na czas nieokreślony.

Apelujący wskazał również, że w kraju zapadło szereg wyroków, w których roszczenia byłych funkcjonariuszy celnych są oddalane. Oprócz wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach (sygn. akt XI Pa 140/20) oraz wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu (sygn. akt III Pa 28/19), zapadł również wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 grudnia 2019 roku w sprawie sygn. akt VIII Pa 204/19, oddalający apelację powoda w zakresie żądania odprawy.

Strona pozwana podkreśla, że kilkakrotnie analogiczne sprawy ucywilnieniach funkcjonariuszy o odprawę toczyły się także przeciwko pozwanemu, gdzie dwie z nich trafiły przed tut. Sąd, który w całości podzielił stanowisko pozwanego Skarbu Państwa - (...)w B..

Stanowisko swoje Sąd I instancji właściwie w całości zasadził na odwołaniu do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r. sygn. akt I PSKP 64/21, choć w żaden sposób nie przesądził on zasady, iż ucywilnionemu funkcjonariuszowi należna jest odprawa. Podkreślić należy, że nadal - już po wydaniu powyższego orzeczenia SN - Sądy (w tym Sądy II instancji) uznają, że brak podstawy prawnej do zasądzenia odprawy ucywilnionym funkcjonariuszom. Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpatrując apelacją Skarbu Państwa (IAS w Olsztynie) w wyroku sygn. akt IV Pa 89/21 oddalił powództwa 3 ucywilnionych funkcjonariuszy. Podobnie orzeka Sąd Okręgowy w Szczecinie.

Powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanego jako bezzasadnej. Na skutek zwolnienia ze służby ustął jego stosunek służbowy w wyniku czego został pozbawiony:

- statusu członka służby celno-skarbowej, nie mógł skorzystać ze szczególnej ochrony stosunku służby (art. 179-181 ustawy o KAS),
- dostępu do ścieżki awansowej (art. 197 ustawy o KAS),
- ochrony prawnej (art. 210 ustawy o KAS),
- dodatkowego urlopu wypoczynkowego (art. 216 ust. 4 ustawy o KAS),
- płatnego urlopu zdrowotnego (art. 217 ustawy o KAS),
- wyróżnień (art. 219 ustawy o KAS),
- dodatków do uposażenia (art. 226 ustawy o KAS),
- nagród (art. 241-242 ustawy o KAS),
- możliwości wypracowania pełnej emerytury mundurowej.

Przyznana odprawa to forma rekompensaty za utratę ww. korzyści i służbę dla państwa, będąc w dyspozycji przez 24 godziny na dobę.

Odprawa to rekompensata za wypełnioną i zakończoną już służbę, i nie ma większego znaczenia czy po jej zakończeniu ktoś pozostaje bez pracy, bądź też pracuje oraz jaki jest jego status materialny, na czym próbuje oprzeć pozwany swoje stanowisko w apelacji argumentując niezasadność odprawy. Pomimo posiadania dużego doświadczenia zawodowego, wysokiego stopnia służbowego i ponad (...) stażu na stanowisku naczelnika wydziału nie przedstawiono mu nowych warunków pełnienia służby ani żadnych przyczyn usunięcia z korpusu Służby Celno- Skarbowej. W zamian za to otrzymał , inną niż opisana w art. 165 ust 7 propozycję, - propozycję rozpoczęcia pracy w korpusie służby cywilnej opisaną w Art. 171 ust. 1, co oczywiście oznaczało zakończenie służby i utratę statusu funkcjonariusza.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie w przedmiocie uwzględnienia powództwa o odprawę w związku z wygaśnięciem stosunku służbowego, zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Sąd pierwszej instancji, wydając zaskarżone rozstrzygnięcie, jasno i logicznie uzasadnił swoje stanowisko w pisemnych motywach wyroku, a wobec pełnej aprobaty dla tak poczynionych ustaleń faktycznych, nie zachodziła konieczność ich powtarzania w

postępowaniu odwoławczym (por. wyr. SN z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 292/12, LEX nr 1318346). Ustalenia te Sąd Okręgowy podziela i uznaje za własne. Również i ocena prawna zgłoszonego roszczenia dokonana przez Sąd pierwszej instancji nie budzi zastrzeżeń. Znajduje ona poparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Przechodząc zaś do oceny zasadności zarzutów apelacyjnych uznać należy, że żaden z nich nie zasługiwał na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności apelujący zarzucił naruszenie przez Sąd pierwszej instancji przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne ustalenie, iż nastąpiła likwidacja lub reorganizacja jednostki Służby Celnej, z którą powoda łączył stosunek służbowy, w czasie, gdy obowiązywały normy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej, a powyższe w żaden sposób nie wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego. Wskazać należy, że przepis art. 233 § 1 k.p.c. stanowi, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Granice swobodnej oceny dowodów wyznaczają: zasady logicznego rozumowania, nakaz opierania się na dowodach przeprowadzonych prawidłowo, z zachowaniem wymagań dotyczących źródeł dowodzenia oraz bezstronności, nakaz wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, konieczność wskazania, na podstawie których, dowodów dokonano ustaleń, a którym dowodom odmówiono wiarygodności i mocy dowodowej. Sąd musi zatem ocenić wszystkie przeprowadzone dowody oraz uwzględnić wszystkie towarzyszące im okoliczności, które mogą mieć znaczenie dla oceny mocy i wiarygodności tych dowodów. Musi też dokonać wyboru tych dowodów, na których się oparł i ewentualnie odrzucić inne, którym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej (zob. wyr. SA w Poznaniu z dnia 21 października 2009 r., I ACA 604/09, LEX nr 628204; wyr. SN z dnia 21 kwietnia 2004r., II UK 314/03, LEX nr 585795; wyr. SN z dnia 7 maja 2003 r., II UK 258/02, LEX nr 590250). Przy czym dla podniesienia skutecznego zarzutu naruszenia cytowanego przepisu nie wystarcza samo stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, które w przekonaniu apelującego nie odpowiadają rzeczywistości. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to dokonana ocena nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, można było wysnuć wnioski odmienne (post. SN z dnia 23 stycznia 2001 r., IV CKN 970/00, niepubl.; wyr. SN z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906). Nie jest natomiast wystarczające samo przekonanie strony o innej aniżeli przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu, chyba że strona jednocześnie wykaże, iż ocena dowodów przyjęta przez sąd za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granice swobodnej oceny dowodów (por. wyr. SA w Lublinie z dnia 19 kwietnia 2018 r., III AUa 142/18, LEX nr 2486495).

W niniejszej sprawie apelujący nie wykazał, aby Sąd Rejonowy w Bydgoszczy, wydając zaskarżone rozstrzygnięcie, naruszył zasadę swobodnej oceny dowodów, wyrażoną w art. 233 k.p.c. Ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd jest prawidłowa. Sąd trafnie uznał, że powód status funkcjonariusza utracił na skutek reorganizacji jednostki Służby Celnej w wyniku reformy administracyjnej wprowadzonej w 2017 roku. Od dnia 1 marca 2017 roku została utworzona Krajowa Administracja Skarbowa jako wyspecjalizowane jednostki administracji rządowej wykonujące zadania z zakresu realizacji dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat oraz niepodatkowych należności budżetowych, ochrony interesów Skarbu Państwa oraz ochrony obszaru celnego Unii Europejskiej. Była to reforma dotychczasowych struktur administracji podatkowej, Służby Celnej i kontroli skarbowej. Wprowadzone zmiany zostały wprowadzone w celu lepszego wykorzystania zasobów kadrowych, finansowych i organizacyjnych połączonych służb oraz celem zapewnienia obsługi i wsparcia podatników i przedsiębiorców w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych i celnych.

Zawarcie z powodem umowy o pracę z jednoczesnym wygaśnięciem służby bezsprzecznie wynikało właśnie z wprowadzonej reformy kadrowej ww. służb.

Wbrew twierdzeniom apelującego Sąd Rejonowy, wydając zaskarżony wyrok, nie naruszył również przepisów prawa materialnego, tj. art. 170 ust. 1, ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej, w związku z art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej oraz w zw. z art. 171 pkt KAS. W myśl art. 170 ust. 1 p.w. KAS stosunki pracy osób zatrudnionych w jednostkach KAS, o których mowa w art. 36 ust. 1

pkt 2, 3 i 6 ustawy, o której mowa w art. 1, oraz stosunki służbowe osób pełniących służbę w jednostkach KAS, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1, 2, 3 i 6 ustawy, o której mowa w art. 1, wygasają: 1) z dniem 31 sierpnia 2017 r., jeżeli osoby te w terminie do dnia 31 maja 2017 r., nie otrzymają pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby; 2) po upływie 3 miesięcy, licząc od miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracownik albo funkcjonariusz złożył oświadczenie o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby, jednak nie później niż dnia 31 sierpnia 2017 r. Pracownik albo funkcjonariusz, któremu przedstawiono propozycję zatrudnienia albo pełnienia służby, składa w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania oświadczenie o przyjęciu albo odmowie przyjęcia propozycji. Niezłożenie oświadczenia w tym terminie jest równoznaczne z odmową przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby (ust. 2). W przypadku, o którym mowa w ust. 1, wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby (ust. 3). Stosownie do art. 170 ust. 4 p.w. KAS w przypadku, o którym mowa w ust. 1, pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3. W tym przepisie mowa jest o odprawie uregulowanej w art. 163 ustawy o Służbie Celnej z dnia 27 sierpnia 2009 roku. Zgodnie z art. 163 ust. 4 tej ustawy funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, przysługuje odprawa na zasadach i w wysokości określonych w ust. 1-3 (jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, zwiększana o 20% miesięcznego uposażenia za każdy rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia).

Apelujący wskazywał na brak podstawy prawnej w zakresie przyznania byłemu funkcjonariuszowi KAS odprawy pieniężnej w sytuacji, w której został z nim nawiązany stosunek pracy z jednoczesnym ustaniem służby (jego zdaniem służba przekształciła się w stosunek pracy). W tym zakresie Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu powołanego w odpowiedzi na apelację wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2023 roku w sprawie o sygn. akt I PSKP 20/22. Sąd Najwyższy, stwierdził, że ustawodawca nie ustanowił wprost regulacji prawnej przyznającej prawo do odprawy pieniężnej w przypadku, w którym funkcjonariusz służby celnej otrzymuje propozycję zawarcia umowy o pracę i ją przyjmuje, decydując się na kontynuowanie zatrudnienia, lecz już nie w ramach służby, ale na podstawie stosunku pracy. Chociaż w tym przypadku mamy do czynienia z wygaśnięciem stosunku służbowego (administracyjnoprawnego), to nie istnieje przepis, z którego wyraźnie wynikałoby przysługiwanie prawa do odprawy pieniężnej. Sąd Najwyższy wskazał, że przepis art. 250 ust. 4 ustawy o KAS daje możliwość uzyskania odprawy pieniężnej w przypadku zwolnienia funkcjonariusza ze służby na skutek zniesienia lub reorganizacji jednostki organizacyjnej KAS, który to przepis nie może mieć zastosowania, gdy powód nie stał się funkcjonariuszem Krajowej Administracji Skarbowej, ponieważ otrzymał propozycję zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, którą przyjął. Funkcjonariusz służby celnej (Celno-Skarbowej), którego stosunek służbowy wygasł nie może też otrzymać odprawy na podstawie ustawy z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1969), gdyż ta odprawa przysługuje pracownikowi o statusie członka korpusu służby cywilnej, którego stosunek pracy wygasł na podstawie art. 170 ust. 1 p.w. KAS (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2019 r., III PZP 5/18, OSNP 2019 nr 7, poz. 80; OSP 2021 nr 3, poz. 20, z głosem S. Driczńskiego). Zgodnie z art. 170 ust. 1, 3 i 4 p.w. KAS, stosunki pracy osób zatrudnionych w (określonych) jednostkach KAS oraz stosunki służbowe osób pełniących służbę w jednostkach KAS wygasają z dniem 31 sierpnia 2017 r., jeżeli osoby te w terminie do dnia 31 maja 2017 r., nie otrzymają pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby lub po upływie 3 miesięcy, licząc od miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracownik albo funkcjonariusz złożył oświadczenie o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby, jednak nie później niż dnia 31 sierpnia 2017 r. (ust. 1). W tych przypadkach wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby (ust. 3), a pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3 (ust. 4), czyli w rozumieniu ustawy o Służbie Celnej. Według art. 163 ustawy o Służbie Celnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia. Odprawa ta ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego

uposażenia (ust. 1). Do okresu służby, wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegały wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze (ust. 2) oraz oblicza się ją jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy, na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie Kodeksu pracy (ust. 3). Na tych zasadach oraz w określonej tam wysokości odprawa przysługuje również funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej (ust. 4). Jak wskazał Sąd Najwyższy z treści przedstawionych przepisów wynika, że zarówno uchylana ustawa o Służbie Celnej, jak i p.w. KAS uzależniają prawo do odprawy pieniężnej od warunków, których powód formalnie nie spełnił. Przepis art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej przewiduje bowiem przyznanie odprawy pieniężnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej na zasadach przewidzianych dla funkcjonariuszy przechodzących na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy. Przepis art. 170 p.w. KAS prawo do takiej odprawy wiąże natomiast z nieotrzymaniem przez funkcjonariusza pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia lub pełnienia służby, bądź z odmową przyjęcia warunków określonych w tej propozycji. Ze stanu faktycznego sprawy wynika tymczasem, że powód przyjął złożoną w trybie art. 167 ust. 5 p.w. KAS propozycję zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w Izbie Administracji Skarbowej w na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

Sąd Najwyższy w cytowanym orzeczeniu podzielił wykładnię przedstawiłą w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 r., III PZP 7/19 (OSNP 2020 nr 7, poz. 63, tak samo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2021 r., II PSKP 6/21, Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego 2022 nr 1, s. 132, z omówieniem M. Szpyrki), w uzasadnieniu której stwierdzono, że - zawierając umowę o pracę - strony stosunku służbowego jednocześnie przyjmują, iż ulega zakończeniu dotychczasowy administracyjnoprawny stosunek służbowy funkcjonariusza służby celno-skarbowej. Nie jest to jednak "przekształcenie", w którym nowy stosunek pracy zastępuje poprzedni, czyli przykładowo jak w odnowieniu z art. 506 k.c., lecz sytuacja, w której poprzedni stosunek służby ulega zakończeniu i strony zawierają nowy (odrębny) stosunek prawny (stosunek pracy). Ta zmiana ma u podstaw ukształtowaną ustawą alternatywę, w której istnieje wybór między przyjęciem propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a wygaśnięciem stosunku służbowego. Wybór zatrudnienia pracowniczego nie oznacza zatem, że stosunek służbowy nie kończy się. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako pracownik, uzasadnia stwierdzenie, że dochodzi do zwolnienia z dotychczasowej służby. W konsekwencji powyższego Sąd Najwyższy przyjął w tej uchwale stanowisko, że były funkcjonariusz celny ma prawo do otrzymania świadectwa służby na podstawie art. 188 ust. 1 ustawy o KAS w związku z art. 171 ust. 1 pkt 2 p.w. KAS.

Sąd Najwyższy zauważył, że należy przyjąć wystąpienie pominięcia prawodawczego, z którym mamy do czynienia wtedy, gdy zakres regulacji jest zbyt wąski lub gdy w określonym akcie normatywnym występuje pominięcie istotnych kwestii mających znaczenie z perspektywy koniecznego poszanowania zasad i wartości konstytucyjnych. Takie pominięcie prawodawcze (które nie było przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego) może być "naprawione" przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu (zob. A. Górka: Sposoby usuwania wadliwości procesu tworzenia prawa przez sądy administracyjne, Przegląd Sądowy 2021 nr 2, s. 89). Z treści p.w. KAS wynika, że wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz funkcjonariusza, który odmówił propozycji zatrudnienia traktuje się jako zwolnienie ze służby w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej. W aspekcie prawa do otrzymania świadectwa służby funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadectwa służby (tak uchwała III PZP 7/19). Istnieje zatem możliwość uznania takiego samego zapatrywania w odniesieniu do prawa do odprawy pieniężnej i wypełnienia luki w drodze analogii przez przyjęcie, że funkcjonariuszowi Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 p.w. KAS, przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 p.w. KAS. Podstawa do przyjęcia poglądu o przysługiwaniu odprawy w takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniających zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Sąd Najwyższy dostrzegł, że funkcjonariusz, który przyjął propozycję nawiązania umowy o pracę, utrzymuje (kontynuuje) zatrudnienie, a więc jest w "lepsz" sytuacji (w każdym razie odmiennej) niż funkcjonariusz

(pracownik), którego stosunek służbowy (stosunek pracy) wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia. Należy jednak mieć na względzie, że wygaśnięcie stosunku służbowego w ramach tzw. "ucywilnienia" powoduje dla funkcjonariusza pozostającego w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę cały szereg niekorzystnych konsekwencji uzasadniających odprawę za "utrata munduru" (na przykład niemożność nabycia prawa do emerytury na zasadach przysługujących funkcjonariuszom; por. też. pozbawienie stopni oficerskich nadawanych dożywotnio). Pomimo tego więc, że prawo do odprawy nie wynika wprost z art. 170 ust. 1 p.w. KAS konieczne jest odstępnie od jego wykładni językowej na rzecz wykładni funkcjonalnej i systemowej. Sąd Najwyższy wskazał, że taka możliwość wynika z analizy orzeczeń Sądu Najwyższego, w których podkreśla się trafnie, że odejście od wyników wykładni językowej jest uzasadnione wtedy, gdy prowadzi ona do absurdu albo do rażąco niesprawiedliwych lub irracjonalnych konsekwencji lub gdy zachodzi sprzeczność jej wyników z podstawowymi założeniami systemu prawnego albo niemożność jej akceptacji ze względów moralnych lub społecznych (por. np. uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2004 r., III CZP 37/04, OSNC 2005 nr 3, poz. 42, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2005 r., I KZP 18/05, OSNKW 2005 nr 9, poz. 74 i z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 11/12, OSNC 2012 nr 10, poz. 118 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2004 r., V CK 21/04, OSNC 2005 nr 7-8, poz. 137, z dnia 18 stycznia 2008 r., V CSK 351/07, OSNC 2009 nr 3, poz. 44 lub z dnia 8 maja 1998 r., I CKN 664/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 7).

W ocenie Sądu Najwyższego odprawa w służbach mundurowych ma charakter gratyfikacji za wieloletnią służbę dla Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to dodatkowym uzasadnieniem dla jej wypłaty osobie, która w sposób niezawiniony i wbrew swojej woli służbę tę kończy. W przypadku funkcjonariusza, którego służba na skutek przyjęcia zaproponowanych warunków zatrudnienia na stanowisku w ramach korpusu służby cywilnej uległa zakończeniu i który utracił szereg uprawnień składających się na tzw. "prawo do munduru" konieczne jest zrekompensowanie mu dotychczasowych szczególnych warunków służby związanych z pracą w formacji mundurowej. Dlatego uzasadnione jest odstępnie od rezultatów wykładni gramatycznej, szczególnie biorąc pod uwagę konstytucyjną zasadę równości w zakresie ochrony praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji RP). Należy przypomnieć, że art. 64 ust. 2 Konstytucji RP jest uznaną w orzecznictwie Sądu Najwyższego podstawą uzasadniającą przyznanie świadczenia funkcjonariuszom (por. uchwała siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2006 r., III PZP 1/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 227). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 kwietnia 2022 r., I PSKP 64/21 (OSP 2023 nr 4, poz. 32, z glosą J. Jankowiaka) przedstawił już podobną wykładnię, że funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 p.w. KAS, należy traktować tak samo, jak funkcjonariusza, którego stosunek służbowy wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby lub odmowy jej podjęcia (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2023 r., III PSKP 19/22, dotychczas niepublikowany).

Powyższe rozważania prawne zapadły w zbliżonym stanie faktycznym, jaki skonstruował się w niniejszej sprawie. Powód pełnił służbę celną w (...) w T., a następnie w (...) w T.. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 roku o Krajowej Administracji Skarbowej oraz ustawy z dnia 16 listopada 2016 roku przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej powód od dnia 1 marca 2017 roku stał się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej. Od tego dnia pełnił służbę w(...) w B., realizując zadania w T.. Pismem z dnia 5 maja 2017 roku Dyrektor (...) w B. złożył powodowi propozycję określającą warunki zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w (...) w B., wskazując, że umowa zostanie zawarta na czas nieokreślony, na stanowisku kierownika referatu z miejscem wykonywania pracy w(...) (...) i (...) (...) w (...) w B. od dnia 1 czerwca 2017 roku. Powód przyjął wyżej wymienione warunki zatrudnienia, w związku z tym od dnia 1 czerwca 2017 roku stał się pracownikiem cywilnym.

Nie ulega wątpliwości, iż „przekształcenie” w umowę o pracę stosunku służbowego, jaki łączył powoda z pozwanym oznaczało jego definitywne zakończenie ze skutkami jak w przypadku zwolnienia ze służby. Tym samym słusznie Sąd Rejonowy przyjął interpretację wskazaną w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022r. sygn. akt I PSKP 64/21, zgodnie z którą w tym przypadku mamy do czynienia z pominięciem ustawodawczym, które może być naprawione przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu. W konsekwencji, wypełniając zaistniałą lukę w drodze analogii należy przyjąć, iż funkcjonariuszowi Służby Celno – Skarbowej, którego stosunek służbowy zakończył się na skutek przekształcenia w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 Przepisów

wprowadzających KAS, przysługuje odprawa w oparciu o art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 przepisów wprowadzających ustawę o KAS. Sąd Okręgowy podziela również stanowisko sądu pierwszej instancji co do charakteru (czy celu) przedmiotowej odprawy. Świadczenie to nie tyle ma stanowić rekompensatę utraty zatrudnienia (do tego bowiem w takim przypadku nie dochodzi - zakończeniu wskutek przekształcenia ulega stosunek służbowy, ale zatrudnienie jest kontynuowane w ramach stosunku pracy), co gratyfikację za wieloletnią służbę, z zakończeniem której wiąże się szereg niekorzystnych dla funkcjonariusza konsekwencji w sferze jego praw – utrata szeregu przywilejów związanych ze służbą, a bilansujących ograniczenia czy dodatkowe w stosunku do pracowniczych obowiązki z nią związane.

Mając na względzie powyższe, w ocenie Sądu Okręgowego, brak było podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku w kształcie wskazanym w apelacji, która jako bezzasadna podlegała oddaleniu, o czym Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku (w składzie jednoosobowym w oparciu o art. 32 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. – Dz.U. 2023.1860 – o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego, prawo o ustroju sądów powszechnych , kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw). Do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym sprawa skierowana została na podstawie art. 374 k.p.c.

Sędzia Joanna Siupka – Mróz